

vergadering zelf (vgl. art. 7 en art. 6). En toen de synode van Eindhoven blijkt art. 91 van haar Acta weer de zaak ter tafel zag komen, heeft zij een drietal stukken ontvangen, betreffende de kwestie der „samenspreking“, en ook in betrekking tot deze aangelegenheid de verzekering gedaan dat zij een „ernstig punt“ op haar agendum was geworden, nadat ze in een „ernstig“ schrijven van de heeren G. J. v. d. Vegt, P. C. Nanninga en R. Woldring was geëntameerd, en ook heeft ze niet nagelaten te melden, dat zij een verzoek had ontvangen om in Augustus 1948 een synode te doen houden, die speciaal aan het rapport der commissie van samenspreking gewijd zou zijn. Men spitst hier onwillekeurig de ooren; want, terwijl ONZE synode aanstonds, vrijwillig, zonder dat iemand het haar vroeg, de gelegenheid opende voor een tusschentydsche synode, en dit in het jaar 1948, daar krijgt in het jaar 1948, op 11 Februari een synode van de overzijde, in een derde bijeenkomstenreeks, nadat onze Groningsche synode den weg had geopend tot een tusschentydsche synode, een VERZOEK daartoe, in een „ernstig“ schrijven aangaande een „ernstig“ agenda-punt. Maar wat wordt op het verzoek geantwoord? Dat deze Eindhovensche synode op het verzoek niet „behoeft“ in te gaan; dat woord „behoeft“ krijgt een bijzonderen klank, vooral als men leest wat er om heen staat: „reeds“ (!) daarom niet, wijl dit rapport (van haar deputaten inzake samenspreking) reeds op deze zendingssynode (van Eindhoven) een punt van behandeling heeft uitgemaakt“ (art. 91, 2, sub d).

Het rapport zelf van de gindsche deputaten voor samenspreking wordt aan de lezers der publieke Acta onthouden. Wij wijzen met nadruk hierop: de feiten spreken. Ongevraagd wijst men in 1948 ónzezijds de mogelijkheid aan eener tusschentydsche synode, en, wel gevraagd, wijst men ginds, terwijl reeds onderscheidene brieven van wederzijdsche deputaten gewisseld zijn, die mogelijkheid af. En intusschen laat en gaat men wroeten in de plaatselijke kerken buiten de deputaten en de bemoeiingen der wederzijdsche synodes om (hierop komen we nog terug). Dit zijn naakte feiten; en ze vervullen ons te meer met verontwaardiging als wij bedenken, hoe de situatie zich ontwikkeld heeft. Hadden de deputaten van ginds die enkele regels schrift willen achterlaten, die ónzezijds gevraagd werden, om eindelijk tot de zaken te komen, en had die door ons gevraagde handeling aanleiding mogen en dus kunnen zijn tot het openen van een mondeling gesprek, wel, dan zouden in dezen zelfden tijd, najaar 1948, een tweetal synodes hebben kunnen zitten; die van de anderen, en die van ons. Dan had, IN DIEN er ook maar iets gebleken zou zijn van ook maar de geringste bereidheid tot het noodzakelijk — en dan op concrete punten — verklaren van „rechtsherstel“ (waarover de Eindhovensche synode is aangesproken door haar zuster B. Bolhuis-Staal, Hengelo, bijlage XXXIIIb), thans met man en macht in twee synodes kunnen gewerkt zijn, om besluiten te nemen. Maar niets van dat alles. Men vermijdt de verplichte revisie in generale verbanden en werkt intusschen illegitiem plaatselijk (ook hierop komen we terug). Ons gehoorzaam willen gaan staan in den weg, waarlangs mogelijk de Geest Gods bekeerend zou willen gaan, is beantwoord met diezelfde kille, als welke niet alleen de ettelijke revisiezoekers ginds heeft doen bevrozen, maar die ook ons in het gelaat slaat: wij krijgen den onweerstaanbaren indruk, dat men ginds al tevreden is, indien de vrijmaking wordt opgehouden; maar van een ernstigen wil om zakelijk, en op korten termijn te komen tot vrede langs den weg van rechtsherstel blijkt ons niets. Schoone woorden zeggen ons niets. Een blad, dat onder redactie staat van twee der Utrechtsche deputaten, spreekt al openlijk van hereeniging met een smal-deel!

We denken hier, nu we zoo indringend hooren spreken van liefde, aan een woord, dat Paulus richtte tot de gemeente van Corinthe (II Cor. 2:8). Paulus spreekt daar over een man, die, hoe dan ook, zich had schuldig gemaakt. Er kwam inkeer, en nu moet, zegt Paulus, naar de parafraze van Groshede, de gemeente liefde gaan betoonen EN DAT OFFICIEEL. Officieel, wij voegen er aan toe: in een duidelijke, afsluitende, rechtsgeldige handeling. Het woord, dat hier in den grondtekst gebezigd wordt (kuroun), wijst immers op een rechtsgeldige, afsluitende officieele handeling. Hetzelfde aan de rechtszaal ontleende woord ontmoet men bij de rechtsgeldige afsluiting van een testament, bij de officieele ondertekening onder getuigen (Gal. 3:15 vgl. vs 17); het woord doet dan ook bij Paulus dienst in de teekening van Gods rechtvaardig verbond. Behm (Kittel, Wtbh.) typeert dit woord uit 2 Cor. 2:8 als een term van het kerkrecht in-wording, en dan ontleend aan de juridische sfeer; en die is hier niet, zooals sommigen in onklare onderscheidend klagen, in strijd met of vreemd aan de „sfeer“ der „liefde“; want omgekeerd, Paulus verplicht de liefde in haar procedure tot de in dezen rechtsterm aangeduide officieele handeling, en wil dat de liefde, in stee van te zeuren, en te kweelen, of naar haar bedoeling en concrete eischen te laten räden, zich nu maar zoo spoedig mogelijk zal laten „kuroun“, d.w.z. rechtsgeldig laten constateeren in bindende afsluitende en openlijke handelingen van kerkelijke orde en met bindend kerkrechtsgesag. Is er liefde, welnu, dat ze dan komt tot een laatste rechtsbeslissing; anders is ze niet „beproefd“ bevonden.

Wij hooren nogal eens spreken over een „impasse“, waarin wij zouden verkeeren, nu de deputaten der overzijde geweigerd hebben, op de kortst mogelijke wijze, desnoods in enkele regels schrift, te helpen komen tot een korte en bondige wederzijdsche situatietekening. Wij wijzen dit woord „impasse“ af. De Schrift zelf eischt haar, **JUST** als er liefde is. Men zegt ons, dat het de liefde tot God en Zijn Woord en tot ons zelf was, die de synode van '44 en vervolgens noopte tot dat „kuroun“, dat schorsen en afzetten heet, en buiten-verband-plaatsing. Wie, daarna van hereeniging sprekende, aan een officieele, scherpe situatietekening weigert mee te werken, die dringt ons de vraag naar de lippen: **Waarom zoo trág in het generale (de handelingen namens synodale vergaderingen) en tegelijk zoo vlög in plaatselijke ontmoetingen?**

De mogelijkheid om te komen tot een concrete schriftelijke beantwoording van wederzijds te stellen vragen

was er ongetwijfeld evenzeer als het blijkt de Acta van Eindhoven aan de gindsche deputaten gegeven verlof daartoe. Hadden de deputaten van ginds gewild, en was er een werkelijk symptoom van een verlangen naar veranderde rechtspositie inzake de in 1944 in geding zijnde punten geweest, ten goede, dan zou op ditzelfde oogenblik tusschen twee synodes het „kuroun“, het officieel besluiten van den rechtshandel-in-liefde na wederkeer tot den Heere (met welke conclusie dan ook) kunnen geschied zijn. Wij vinden bij de deputaten van ginds onwil, en een permanent schuiven van de zaken op de lange baan, en ontmoeten noch bij hen, noch bij hun synode ook maar eenig blijk van eenzelfde spontane bereidheid om den Geest Gods, mocht Hij de geesten veranderen, aanstonds als zijn dienaars gereed te staan, als welke de Groningsche synode heeft aan den dag gelegd, toen zij een tusschentydsche synode mogelijk maakte, en dit reeds in 1946.

f) Trouwens, nu wij van de Utrechtsche deputaten tot hun synodes komen, moet het ons van het hart, dat juist deze synodes, allen schoonklinkende woorden over eenheid en liefde ten spijt, veelszins hebben gedaan wat de kloof inplaats van haar te dempen móest verbreeden. Men wist, dat de vervangingsformule van 1946 ons zakelijk moest bedroeven en uit zedelijk oogpunt moest hinderen, wijl zij, naar eigen zeggen, niet alleen de betwiste uitspraken van 1905—1912 nogmaals uitdrukkelijk sanctioneerde, doch ook — een enkel détail daargelaten — naar den inhoud repeteerde, en de tegen ons gekoerde „wet“ veranderde, zonder meteen schuld te belijden over de op de oude „wet“ gebaseerde vonnissen. Desniettemin heeft men niet alleen deze nieuwe formule vastgesteld, doch haar ook voorgedragen aan een vergadering, die den valschen naam voert van „eerste oecumenische synode“ te Grand Rapids, U.S.A. in 1946. Op deze dusgenaamde synode zijn ten aanzien van de geschiedenis onzer kerken onderscheidene besluiten gevallen, en uitspraken gedaan, welke niet alleen in strijd met de waarheid zijn, doch ook het rechtsbesef wonden. Zoo is, door de vergadering van Grand Rapids, uitgesproken — en dit alles op verzoek en met volle medewerking van de kerken die ons hebben uitgestooten —, dat de vervangingsformule van 1946 „de Utrechtsche besluiten“ heeft vervangen; hetgeen — wijl er veel meer uitspraken in geding zijn, die nog niet vervallen verklaard zijn —, tastbare onwaarheid is. Een kleinigheid? Neen. Ook niet, omdat men nu door deze tastbare onjuistheid onze kerken temeer in een valsche daglicht plaatst. Inzake aanleiding, en motief, en omvang, en wijze, en rechten naam van onze vrijmaking van zondige besluiten wordt een voorstelling van zaken gegeven, die geheel en al strijdig is met de waarheid, en onze kerken kwelt, terwijl ze de schuld der anderen volkomen onttrekt aan critiek; het is de duidelijkste, maar ook door haar probleemvervalsching en historieverkrachting ook ergertijkste vorm van handhaving door de synodocratische kerken harer beweerde zaakgerechtigheid. Men vraagt zich af, hoe degenen, die zoo'n scheef beeld konden geven van wat hier in Nederland geschied is, nog in ernst ook maar overwegen zouden, hun zaakgerechtigheid zelfs maar disputabel te stellen. Wat de vervangingsformule betreft, niet alleen haar opstelling was een obstakel voor eventueel gewenschte hereeniging, doch de in Grand Rapids gestelde vraag om haar goed te keuren, ook weer in onze afwezigheid, en vóórdat men zelfs erover zou gaan denken ook ons uit te noodigen, is een handhaving van het eigen standpunt, welke niets goeds spelt; deze vervangingsformule, thans schijnbaar gedeukt met de resultaten van een haastig onderzoek van eenige buitenlanders, die geen tijd hadden voor serieuze onderzoek van onze en van der anderen historie, heeft nu als Goddelijke waarheid vastgelegd dat men de kinderen moet beschouwen en behandelen — dus ook doopen — als deelende niet in de belofte, doch in de wederbarende genade van den H. Geest, m.a.w. dat men de kinderen des verbonds moet beschouwen en behandelen als uitverkoren.

„Met groote dankbaarheid“, aldus te Zwolle de rapporterende commissie (Acta, bijlage III, bl. 147), heeft men ginds van deze besluiten der „oecumenische synode“ kennis genomen; ons rest dan niet anders dan te constateeren, dat men hier grootelijks dankbaar is om wat welbewust de kloof verbreedt. En dit geldt niet alleen van de commissie, die te Zwolle rapporteerde, doch ook van de Zwolsche synode zelf, blijkt art. 40, sub 3, van haar Acta. Het staat dus vast, dat sedert men ons vroeg, deputaten te benoemen om tot samenspreking te geraken, men officieel niet alleen niets gedaan heeft om de kloof te dempen, doch omgekeerd positief wél veel gedaan heeft om haar te verbreeden. Hierbij komen dan nog, wijzende in dezelfde richting, de besluiten van de synode van Eindhoven, niet alleen de reeds gememoreerde, doch ook vele andere, met name nopens de beginselen der zending, en het recht der plaatselijke kerken, en in betrekking tot revolutionaire bewegingen in Ned. Oost-Indië; besluiten, welke hetgeen onder ons als aangenomen recht bekend is, soms op de stelligste wijze weerspreken, en een streep halen door de besluiten die in 1936 zijn genomen door de Amsterdamsche Synode met betrekking tot leden van partijen of bewegingen, welke in strijd zijn en brengen met art. 36 der Belijdenis.

g) Nu wordt door sommigen gewezen op Matth. 5:41, waar de Heiland zegt: „Als iemand u pressen wil tot één mijl, ga met hem twee“. Men zegt dan: de gindsche deputaten willen mondeling, en niet schriftelijk gehandeld zien, geef hun wat ze verlangen, en ga er nog boven; laat zien, dat ge tot alles bereid zijt wat maar even mogelijk is. Wij merken daartegenover op, dat volgens dr. H. N. Ridderbos (K.V. 115) hier sprake is van „heerendiensten, dwangarbeid, waartoe men b.v. door vreemde overheerschers kon worden gedwongen, vgl. Marc. 15:21; het zal hier“ — zegt hij — „in meer algemeen zin gebruikt zijn, en doelen op een verzoek om geleide, waartoe men rechtens niet verplicht was. Jezus' gebod“ — aldus nog steeds Ridderbos — „is nu, dat men tegenover zulk een aanmatigend verzoek of eisch zich niet terstond teweer zal stellen, maar dat men liever dengene, die aldus vragen durft, inplaats van één mijl, twee mijlen zal begeleiden; een mijl is een afstand van ongeveer 1½ K.M.“. Tot zoover Dr. H. N. Ridderbos.

Maar wie voelt niet, dat hier volkomen andere zaken

in geding zijn? Christus' woord spreekt over een vraag om geleide op een weg dien een reiziger aflegt. Hij kan iemand zijn, die den weg niet weet; dan moet die aangesprokene hem op weg helpen. Maar dat is niet onderhandelen over den weg, of onderhandelen over een nieuwen weg. Of ook, de reiziger kan een zwaren last te dragen hebben; hij weet den weg wel, maar hij wil hulp. Welnu, die hulp zij niet schiel. Maar dat is wat anders, dan handelen met deputaten van wie ons schorsen enz. Het loopt hier niet over de vraag, of wij moeten eens gaan spreken over de vraag, hoe de kerken haar weg moeten afleggen, niet 1 mijl, niet 2 mijlen, maar alle mijlen, tot aan Christus' toekomst. De deputaten moeten den weg der kerken helpen leggen, en mogen op een VERKERDEN weg ook niet één mijl gaan.

In het onderhavige geding ligt er niet een vraag om GELEIDE van de Utrechtsche deputaten op een hun ónbekenden weg, noch om hulpverleening op een hun bekende, doch staan wij voor de vraag, hoe men de kerken zal adviseeren, den weg te leggen die voor de anderen en voor onszelf goed en recht en van God den Heere zelf naar zijn Woord gelegd zal mogen heeten. Dat is toch zeker heel iets anders dan een vriendelijkheid jegens wie ons openbare grove zondaars noemen? We hebben geen persoonlijke of private verzoeken of eischen tot hulpverleening voor ons liggen. Doch wij zijn geroepen tot een onder de lamp der schrift te geschieden critische bezinning over gedane rechtsuitspraken en gevelde vonnissen. Het loopt niet over verzoeken van particulieren, doch over een verzoek van een representatief lichaam (een synode), roepende om deputaten vanwege een ander representatief lichaam (onze synode). En dezen zullen dus niet hebben te vragen wat de deputaten over en weer zouden begeeren in privé-verkeer, want God zegt hun, dat zij hun kerken geen oogenblik mogen vergeten. En het gaat erom, dat deze kerken den weg zien liggen, waarop zij ALLE mijlen kunnen afleggen naar de roeping Gods. Het loopt nog altijd over vonnissen en leeruitspraken en kerkrechtelijke bepalingen van wie zeggen den wil des Heeren te hebben gevolgd en den weg der kerken te hebben geplaveid, terwijl ónzezijds deze bewering als valsche wordt afgewezen. Uw deputaten hebben niet het recht, deze aangelegenheid te beschouwen als hun zaak, waarbij zijzelf wel „onrecht“ zouden willen lijden als de anderen „onrecht“ plegen. Zij hebben te doen met deputaten, die zeggen, dat we den Heere samen hebben te bidden, omdat hun verlangen „rechtmatig“ is; deputaten, die den moed hebben daarmee kerken op te houden. Wie ons aan boord komt met een herinnering aan één, dan wel twee mijlen op een deputatenweg, dien blijven we herinneren aan den weg der kerken, waarop alle mijlen haastig af te leggen zijn. Men moet, aldus dr. H. N. Ridderbos (diss., bl. 166) naar den ZIN der geheele wet zoeken; en die zin is in dit geval, dat wie voor de kerken en haar toekomst verantwoordelijkheid dragen, de kerken geen oogenblik mogen loslaten. De onderhavige perikoop uit de bergrede richt zich — aldus nog steeds dr. Ridderbos — niet tegen het ius talionis (het recht van vergelding) voorzover dit aan de overheid ten regel was gesteld, maar tegen het ius talionis, voorzover dit de mogelijkheid schiep om zich **PERSONLIJK** te wreken; deputaten nu hebben geen enkele persoonlijke aangelegenheid af te handelen (vgl. diss. 173).

Terecht zegt dr. H. N. Ridderbos (diss. 253), dat het onjuist is te meenen, dat Jezus in bedoelde perikoop der bergrede met een beroep op den plicht der liefde ELKE handhaving van het recht zou afwijzen. Hij voegt eraan toe (bl. 253), dat ook de stelling onhoudbaar is, volgens welke in Matth. 5:38 v. voor het particuliere leven alle rechtshandhaving zou worden afgewezen. Hoeveel te min dan voor kerkelijke zaken, waarbij het gaat over de vraag, hoe men Gods Huis zal regeeren? „Hoe in ieder concreet geval te handelen is“, aldus dr. Ridderbos, „wordt overgelaten aan de consciëntie dergenen, die wet en profeten kennen“ (254).

h) Men denke dus steeds alleen aan het recht der kerken. Zouden we alsnog voldoen aan den wensch der deputaten van ginds, dan zou dit neerkomen op aanvaarding niet alleen van de valsche vooronderstellingen, die we reeds afwezen, maar ook van een werkmethode, die schadelijk is, en den kerken hinderlijk.

De methode, zeggen we, is schadelijk: men zegt wel, dat een communiqué mogelijk is na elke samenspreking, en dat een stenogram kan worden opgemaakt, maar weet men wel, wat men wil? Hoe het ook zij, de punten-in-geding zullen tóch aan de orde moeten komen; en zullen tóch in een schriftelijk vastgelegde formulering en in een duidelijke bondige redactie van ingenomen standpunt dienen te worden afgehandeld. Maar die weg zou ontzaglijk lang zijn, „onafzienbaar lang“. Bovendien: de idee van een stenogram heeft reeds eerder bij een ontmoeting tusschen afgevaardigden der synode van 1944 en één onzer tegenwoordige deputaten één dag voor zijn „afzetting“ verzet ontmoet van de andere zijde, een verzet, zóó ernstig, dat men weigerde nog langer te blijven, indien gestenografeerd zou worden. Een nietszeggend en niets zeggen kunnend communiqué bleef achter — en deed niets. Trouwens, waarmee belasten zij, die dezen weg op willen doen gaan, onze deputaten? Niet ieder kan zijn gedachten aanstonds zóó ordenen en formuleeren, dat een stenogram zijn meening weergeeft op de juiste wijze, en hij het gezegd dadelijk als welgeordend, en als ter zake, en als goed kan handhaven voor allen die toezien. En, van een eenigszins behoorlijke, d.w.z. op de zaken ingaande bespreking, zal een communiqué ongeveer niets kunnen weergeven, althans niet als men denkt aan het zeer vele, dat ter sprake komen móet. Tenzlotte: besprekingen zijn niet aan de orde. Vóór alles is noodig: situatietekening; eerst de uitslag daarvan kan de vraag beantwoorden, of samenspreking nog eenigen zin heeft.

En voorts: zulke werkwijze ware den kerken schadelijk. Wij oordeelen het hárt en dus de subjectieve bedoelingen van niemand; wij volstaan met de opmerking, dat de vraag-om-samenspreking de vrijmaking factisch in den weg gestaan heeft. De vervangingsformule eener-

zijds, en menspre-nigen vrede minst de zijde het dat hun dan het mogelijk haar gen. van Gro een eige wijten pen z ook, aa stellen, grepen worden. den we drijf, he oorzaak het „we zij den ben ope weigerin langer Gods ni gen van den met heilloos dat er hun „le Een thans d gen, di er enke ten vat daarop mijn, ar deze sy Inzien hun vor stel-Ass

Er zij antwoot zijn, he a) O ken we dienen, viseeren genen, hebben aan wa kening, ons toel gedacht geloove den; wi den.

b) W voorstel punt le eenerzij aan de was, en de toez wil, c.g komen

c) M bereike eenmaa wat on duidelij dat hur deze in aan de gebrac nen ov zeggen, ons ge verwez waarva gewees dit alk Utrecht publiek om als

Deze putater deputat voorala ten ovi sche st putater slag bi nen de verklas verdere de res (zullen deputa zich of kunner Niets in onze en lui meent, gingsle móet om in ethisch overtu zich n antwoe vagen deel, n mogen laten niet gr Gronin